

Oponentský posudek na disertační práci Mgr. Jana Ivanova

Podnikání Jana Adolfa II. ze Schwarzenbergu v Dráze císaře Františka Josefa (1864-1884), Pardubice 2019

Cíl práce:

Cílem práce bylo napsat analytickou sondu do podnikatelského úsilí a podnikatelských strategií aristokrata Jana Adolfa ze Schwarzenbergu, zvláště pak vytvořit téměř mikroanalytickou sondu o jeho železničním podnikání v jižních a západních Čechách (založení a provozování Společnosti Dráhy císaře Františka Josefa) v letech 1864 až 1888 a tím pádem postihnou jeho role jako vlastníka velkostatků, zaměstnavatele místního obyvatelstva a koneckonců i jako bankovního podnikatele.

Charakteristika práce

Jan Ivanov předložil dobře strukturované a vyvážené dílo, kterému předcházela několikaletá badatelská příprava. Ta spočívala především v rešeršní badatelské činnosti v českých, moravských a rakouských archivech (včetně těch soukromých či podnikových, viz Historisches Archiv Bank Austria), které vlastní relevantní fondy k danému tématu. Zde si disertant počínal velmi vynalézavě a důkladně zvláště při využití fondů samospráv a Rodinného archivu Schwarzenberků a jejich Ústřední kanceláře Hluboká nad Vltavou. Nemusím připomínat, že většina těchto materiálů byla psána ručně německy, a tudíž základ práce spočíval také v paleografických převodech. Po technicko-odkazové stránce autor užívá v celé práci tzv. plných odkazů, i kdyby mohl sáhnout v průběhu textace k jejich funkčnímu zkrácení.

Metoda zpracování

Metoda zpracování je, jak už bylo naznačeno, klasicko-analytická, někdy zabíhající do biografických črt. Zároveň je využita Reifeho koncepce „šlechtictví“, které usiluje o zachování rodu, majetku a „místa nahoře“ (tzv. Obenbleiben), což je zase spojeno se snahou držet krok s dobou a konkurovat (popřípadě s nimi spolupracovat) neurozeným podnikatelům

v netradičních „šlechtických aktivitách“ (výstavba železnic, bankovníctví). Koncept moderního „šlechtictví“ je tím zároveň na osobě Jana Adolfa ze Schwarzenberku konkretizován a propojen se starší koncepcí tzv. Elitenwandel, tedy proměn elit. Podnikatelské úsilí tohoto aristokrata, ale i jeho nezdary a dobové polemiky proti němu, jsou v disertaci velmi dobře kontextualizovány, respektive začleněny do dobových politických a ekonomických realit, které jsou dokreslovány právě Swarzenberkovým subjektivním viděním rozličných událostí, které byly spojeny právě se zrodem a provozem železniční společnosti.

Závěrečné shrnutí

Disertační práci doporučuji k obhajobě, protože Jan Ivanov prokázal schopnost napsat čtivou a promyšlenou mikroanalýzu jednoho podnikatelské projektu z období přerodu společnosti a ekonomiky v Čechách. Až na malé jazykové zádrhele, které jsem vyznačil přímo do textu, bych do diskuse při obhajobě vložil dvě obecnější otázky, které by mohly být v případném knižním zveřejnění disertace objasněny:

1. Proč byl brán při líčení příprav výstavby tak náročného díla, jako byla železnice, brán tak malý ohled na probíhající válečné události, který celý projekt velmi zkomplikovaly?
2. Jak autor disertace vysvětluje narůstající odstup Jana Adolfa ze Schwarzenberku od finanční instituce, kterou sám pomáhal ve Vídni zakládat, tedy Creditanstalt für Handel und Gewerbe?

Prof. Milan Hlavačka

V Praze 1. 10. 2019